

Historiska Korsnäs

Korsnäs ligger på en höjd vid Malmsjöns sydöstra strand. Tillsammans med Nolingeområdet är Korsnästrakten Stockholms läns mest omfattande stenåldersbygd. Här finns boplatser från hela stenåldern (7000–1800 f.Kr.). Människor har bott i området sedan dess och därefter finns järnåldersgravfält och historiska gårdar som vittnar om en kontinuerlig bosättning. Korsnäs gård kom till år 1901 i dagens skick men utgjorde från början ett kolartorp från 1700-talet som fått sitt namn efter de utgrävda kolminor som fanns runt näset Korsnäs. Området ingår i riksintresse för kulturmiljövården (AB14 Grödinge socken).

Äldre stenålder

Området runt Malmsjön är Stockholms läns mest omfattande stenåldersbygd med boplatser under hela tidsperioden. Under äldre stenålder (7000–4000 f.Kr.) låg det en boplatz (L2017:4150) på höjderna ovanför den nuvarande gården Sjövreten på norra sidan av Malmsjön. Det man kan hitta idag är redskap av kvarts, flinta och olika bergarter där de vanligaste redskapstyperna var olika slags yxor och skrapor.

Yngre stenålder

Den stora stenåldersboplatzen (L2017:4078) vid Korsnäs kommer från yngre stenålder (4000–1800 f.Kr.) med ungefärlig datering till 3000 f.Kr. Boplatzen ligger runt den nuvarande mangårdsbyggnaden och är delvis skadad av den. Boplatzen låg på näset mellan två långsträckta fjärdar. Västerut hade man tillgång till vilt och söderut fanns havet där man jagade fisk och säl. Boplatzen var väl skyddad tack vare sin placering och användes under en lång tid. Korsnäs är en av de mer fyndrika boplatserna från stenåldern och fynd som hittats kommer främst från den gropkeramiska kulturen namngiven efter den lerkrucksdekor man använt. Mängder av keramik, avslag och diverse redskap som yxor, pilspetsar och harpuner har hittats genom åren. Det är också här man hittat den kanske äldsta avbildningen av en människa man känner till i Sverige. Den så kallade Korsnäsfigurinen som är en liten platt människoavbildning i ben eller horn.

Bilden visar Korsnäsfigurinen. Fotograf Kurt Bengtson.

Boplatz och gravplats

Korsnäs är också en av de boplatser från den här tiden där man funnit gravar inom boplatzområdet. Det är ganska ovanligt och skiljer den från liknande boplatser i närheten som den vid Smällan (L2017:3794) på andra sidan Malmsjön och de vid sjön Axaren (L2017:4010, L2017:4610). De två mest välbevarade gravarna var en barngrav, en ca 7-årig pojke, som låg begravd i fosterställning och en vuxen man liggande utsträckt på rygg. Dessa gravar hittades vid en undersökning år 1970. Att jordgravar från stenåldern bevarats är sällsynt i denna del av landet då lerjordarna i till exempel Skåne bevarar ben bättre än Mälardalens moränjordar. Ytterligare gravar upptäcktes år 2002 men de har daterats till äldre järnålder, ca 250 f.Kr., och var typiska för perioden med askan från gravbålet och krossade ben nedlagda i en urna som sedan begravts i en grop. Det är möjligt att fler gravar från sten- och/eller järnålder finns inom området då bara en liten del av boplatztytan har undersökts.

Korsnäs gård

Under tidigt 1600-tal fanns här ett torp som hörde till Noling. Sedan delades egendomen i två delar och platsen där dagens byggnad står hörde då till Malmsjö. På 1700- och 1800-talen låg det ett torp här, kallad Kolsnäs efter Näset mellan Brudträsket och Malmsjön och dess funktion som kolartorp då man grävt kolmilor här. På 1800-talet började torpet att kallas Sofielund efter Sofia Ehrensvärd som fått egendomen som faddergåva. Tyvärr dog Sofia endast 13 år och fick aldrig överta sin egendom. När Malmsjö delades år 1901 köptes det loss och byggdes ut. Det gamla torpet, en timrad bondstuga, blev en del av en mycket större byggnad; en bottenvåning i den ena östra flygeln. Huset har två utbyggda flyglar och är gulputsat. Idag är det svårt att se den äldre delen utifrån. Idag ägs Korsnäs gård av Hare Krishna-rörelsen som har sitt center här.

Bilden visar Korsnäs gård. Fotograf Kurt Bengtson.

Källor till Korsnäs

- Mörkfors, Gunnel & Ullen, Inga: Botkyrka kulturmiljöinventering; 1988
- Olsson, Eva & Granath Zillén, Gunilla & Mohr, Anna: Korsnäs - en gropkeramisk grav- och boplats på Södertörn; RAÄ, UV-Stockholm, Rapport 1994:63
- Schnell, Ivar: Grödinge socken; 1971
- Sundström, Erik (red): Botkyrkabygd - Från Mälarstrand till österhav; 1982
- Söderberg, Brita: Grödinge; 1975
- Werthwein, Göran: Järnåldersgrav på Korsnäs; Stockholms läns museum, Rapport 2002:18
- Fornlämningsregistret och fornlämningskartan